

PROF. JADWIGA KUCZYŃSKA-KWAPISZ (1952–2022)

W dniu 23.03.2022 roku – w jubileuszowym roku swoich 70. urodzin, 40-lecia pracy naukowej i 20-lecia pracy na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie zmarła prof. dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz.

Prof. zw. dr hab. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz była wyróżniającym się naukowcem, aktywnym działaczem społecznym, wybitnym organizatorem i nieprzeciętnym dydaktykiem. Przebieg drogi zawodowej Pani Profesor charakteryzowały następujące okresy: w latach 1973–1987 pracowała w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym dla Dzieci Niewidomych im. Róży Czackiej w Laskach, na stanowisku wychowawcy, nauczyciela, rehabilitanta. W 1982 roku uzyskała stopień doktora nauk humanistycznych w Instytucie Badań Edukacyjnych. Od 1985 roku była zawodowo związana z Akademią Pedagogiki Specjalnej (dawniej Wyższą Szkołą Pedagogiki Specjalnej) w Warszawie, początkowo na stanowisku adiunkta. Współtworzyła pierwszy w Polsce Zakład Tyflopedagogiki. Od 1989 roku pełniła funkcję kierownika tego zakładu. W 1995 roku uzyskała habilitację na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, na podstawie monografii pt. „Efektywność kształcenia młodzieży niewidomej i słabowidzącej w zakresie orientacji przestrzennej i poruszania się”. Od 1995 roku pracowała w Akademii Pedagogiki Specjalnej na stanowisku profesora APS. W latach 1999–2002 kierowała Katedrą Pedagogiki Specjalnej, zaś w okresie 1996–2002 – piastowała stanowisko prorektora ds. badań i współpracy zagranicznej na APS. W okresie od 1992 do 2003 roku współpracowała z Centrum Metodycznym Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej jako nauczyciel mianowany, konsultant. Od 2002 do 2022 roku profesor Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz pracowała na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. W latach 2005–2008 pełniła funkcję dziekana Wydziału Nauk Humanistycznych, a w okresie od 2008 do 2016 roku – dziekana Wydziału Nauk Pedagogicznych na UKSW, który utworzyła. W 2016 roku uzyskała tytuł profesora. Do 2022 roku pełniła funkcję kierownika Katedry Pedagogiki Specjalnej WNP UKSW. W odniesieniu do wszystkich stanowisk pracy Panią Profesor cechowała szczególnie troska o dobro podległych jej podwładnych oraz wyróżniające staranność i dbałość o wysoki poziom wykonywanych obowiązków zawodowych.

W aktywności naukowej Pani Profesor Jadwigi Kuczyńskiej-Kwapisz można wyodrębnić trzy zasadnicze obszary:

- rehabilitację osób niewidomych i słabowidzących, w tym orientację przestrzenną;
- edukację osób z niepełnosprawnościami, w szczególności z niepełnosprawnością narządu wzroku oraz
- historyczny rozwój pedagogiki osób niewidomych i słabowidzących.

Wyniki badań jej autorstwa, dotyczące orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się osób niewidomych i słabowidzących, są stosowane w konstruowaniu programów na specjalności studiów tyflopedagogicznych oraz na studiach podyplomowych i szkoleniach organizowanych dla nauczycieli. Znajdują zastosowanie w metodach prowadzenia zajęć ze studentami (przyszłymi nauczycielami), jak również w bezpośredniej pracy z osobami niewidomymi i słabowidzącymi. Powszechnie stosowane są w ocenie diagnostycznej i obserwacji postępów ucznia skonstruowane przez nią skale ocen z zakresu orientacji przestrzennej i samodzielnego poruszania się niewidomych, a także skale ocen dla osób słabowidzących.

Wyniki badań dotyczące tyfłodydaktyki znajdują zastosowanie w adaptacji książek, szczególnie podręczników dla osób z dysfunkcją wzroku oraz arkuszy sprawdzianów i egzaminów prowadzonych na różnych szczeblach nauczania.

Opracowany pod kątem tyflogicznym dorobek Matki Elżbiety Róży Czackiej stanowi ważne udokumentowanie dobra narodowego, jakim jest dzieło jej życia. Opisana historia rozwoju tyflopedagogiki jest drogowskazem dla następnego pokolenia zajmującego się sprawami osób z niepełnosprawnością wzroku.

Na dorobek naukowy prof. Jadwigi Kuczyńskiej-Kwapisz w wyżej wymienionych obszarach składają się liczne monografie autorskie i współautorskie, publikacje redagowane, artykuły w czasopismach naukowych, rozdziały w monografiach, a także referaty wygłaszane na krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych oraz prowadzone projekty badawcze.

Monografie autorskie i współautorskie

Orientacja przestrzenna i poruszanie się osób z niepełnosprawnością narządu wzroku.

Współczesne techniki, narzędzia i strategie nauczania (2017). Śmiechowska-Petrovskij E. (współautor). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe UKSW.

The Impact of Mother Elżbieta Róża Czacka on the Educational Model of the Visually Impaired in the context of the contemporary perception of her views (2015). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Współczesna recepcja myśli Matki Elżbiety Róży Czackiej: wychowanie (2012). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

Współczesna recepcja myśli Matki Elżbiety Róży Czackiej: kształcenie i rehabilitacja (2012). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.

- Wkład Matki Elżbiety Róży Czackiej w rozwój tyflogologii w kontekście współczesnej recepcji jej myśli* (2011). Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego.
- Dzieci niewidome i słabowidzące* (1996). Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej.
- Rehabilitacja osób niewidomych i słabowidzących: przewodnik metodyczny* (1996). Kwapisz J. (współautor). Warszawa: Interart.
- Efektywność kształcenia młodzieży niewidomej i słabowidzącej w zakresie orientacji przestrzennej i poruszania się* (1994). Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.
- Orientacja przestrzenna i poruszanie się niewidomych oraz słabowidzących: poradnik metodyczny* (1990). Kwapisz J. (współautor). Warszawa: Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne.

Monografie redagowane i współredagowane

- Kluczowe zagadnienia tyflopädagogiki i nauk pokrewnych* (2020). Dycht M., Śmiechowska-Petrovskij E. (współredaktorki). Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Good practices in rehabilitation of persons with disabilities: Italy, Poland, Greece* (2007). Apostolos D., Czerwińska K. (współredaktorzy). Warszawa: Academy of Special Education Press.
- Pädagogika specjalna dla pracowników socjalnych* (2004; 2 wyd.: 2009). Piekut-Brodzka D. (współredaktor). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.
- Trzy portrety: o kobietach radzących sobie z dysfunkcją wzroku* (2004). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej.
- Orientacja przestrzenna w usamodzielnianiu osób niewidomych* (2001). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej. Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej.
- Rehabilitacja niewidomych i słabowidzących: tendencje współczesne* (1996). Warszawa: Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Ważniejsze artykuły naukowe

- Błogosławiona Matka Elżbieta Róża Czacka – wybitna tyflopädagog* (2021). „Szkoła Specjalna”, nr 1.
- Człowiek z niepełnosprawnością narządu wzroku w społeczeństwie* (2021). „Pedagogika Społeczna”, nr 1–2.
- Życie i działalność Ewy Żabczyńskiej (1929–2019) – redaktor naczelnej Szkoły Specjalnej*. (2019). „Szkoła Specjalna”, nr 4.
- Myśl i praktyka tyflopädagogiczna Matki Elżbiety – Róży Czackiej* (2019). Dycht M. (współautor). „Forum Pedagogiczne”, nr 1.

- Działalność biblioteki dla osób niewidomych i słabowidzących w Zurychu* (2018). „Zielonogórskie Studia Bibliotekoznawcze”, z. 9.
- Założenia tyflogiczne Róży Czackiej i ich ponadczasowe znaczenie z perspektywy stuletniej działalności Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża* (2018). „Forum Pedagogiczne”, nr 2.
- Wartości młodzieży niewidomej w aspekcie społecznym i lingwistycznym* (2017). Rybińska J. (współautor). „Niepełnosprawność – Zagadnienia, Problemy, Rozwiązania”, nr 1.
- Specjalne potrzeby edukacyjne uczniów z niepełnosprawnością wzroku* (2017). „Szkoła Specjalna”, nr 4.
- Polska myśl tyflopedagogiczna rozwijana za granicą* (2015). „Szkoła Specjalna”, nr 3.
- Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci niewidomych i edukacja tyflopedagogiczna ich rodzin na przykładzie projektu „Międzynarodowa Szkoła Matek”* (2014). „Forum Pedagogiczne”, nr 4.
- Analiza artykułów Janusza Korczaka zamieszczonych w „Szkoła Specjalnej” w latach 1924–1937* (2013). „Szkoła Specjalna”, nr 3.
- Międzynarodowa Szkoła Matek na Krymie i Szkoła dla Niewidomych we Lwowie* (2009). „Szkoła Specjalna”, nr 1.
- W jaki sposób wspierać dziecko z niepełnosprawnością na różnych etapach życia?* (2007). „Szkoła Specjalna”, nr 1.
- Nowe trendy w tyflopedagogice – prace naukowo-badawcze i publikacje* (2004). „Szkoła Specjalna”, nr 1.
- Organizacja sprawdzianu kompetencji i egzaminów preorientującego oraz maturalnego w szkołach dla niewidomych i słabo widzących* (2002). Dycht M. (współautor). „Szkoła Specjalna”, nr 3.
- Edukacja dzieci niewidomych i słabo widzących w Polsce – historia, teraźniejszość i wizje przyszłości* (2001). „Szkoła Specjalna”, nr 2.
- Doskonalenie międzynarodowej współpracy pedagogów specjalnych* (2000). Stochmiałek J. (współautor). „Szkoła Specjalna”, nr 4.
- Podręczniki szkolne dla uczniów niewidomych: wyniki badań międzynarodowych, cz. 1.* (2000). Wałachowska M. (współautor). „Szkoła Specjalna”, nr 3.
- Podręczniki szkolne dla uczniów niewidomych: wyniki badań międzynarodowych, cz. 2.* (2000). Wałachowska M. (współautor). „Szkoła Specjalna”, nr 4.
- Dzieje kształcenia niewidomych na ziemiach polskich i perspektywy rozwoju współczesnej tyflopedagogiki* (1997). „Roczniki Pedagogiki Specjalnej”, nr 8.
- Znaczenie dźwięku w orientacji przestrzennej niewidomych i słabowidzących* (1997). „Normalizacja”, nr 2.
- Posługiwanie się pismem przez osoby niewidome* (1997). „Problemy Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej”, nr 2.
- Studenci niepełnosprawni w Wyższej Szkole Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie* (1997). „Problemy Rehabilitacji Społecznej i Zawodowej”, nr 4.
- Pismo dotykowe dla niewidomych – etapy rozwoju i współczesne zastosowanie* (1996). „Szkoła Specjalna”, nr 5.
- Kształcenie zawodowe młodzieży niewidomej i słabowidzącej* (1996). „Szkoła Specjalna”, nr 3.

Wybrane rozdziały z monografii naukowych

- Mobilność osób niewidomych i słabowidzących jako problem interdyscyplinarny, wyzwanie dla profesjonalistów z odniesieniem do przykładów z własnej praktyki* (2020). W: *Kluczowe zagadnienia tyflopädagogiki i nauk pokrewnych*. Śmiechowska-Petrovskij E., Kuczyńska-Kwapisz J., Dycht M. (red.). Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.
- Poglądy Matki Elżbiety Róży Czackiej na rehabilitację, kształcenie i wychowanie osób z niepełnosprawnością narządu wzroku w kontekście współczesnych oczekiwań* (2020). W: *Kluczowe zagadnienia tyflopädagogiki i nauk pokrewnych*. Kuczyńska-Kwapisz J., Dycht M., Śmiechowska-Petrovskij E. (red.). Kraków: Oficyna wydawnicza „Impuls”.
- Special rehabilitation and education needs for learners with visual impairments in the inclusive education* (2020). W: *Existence a coexistence ve filosofické, speciálněpedagogické a psychologické reflexi inkluzivní škola*. Pelcová N., Květoňová L. i in. (red.). Praga: Univerzita Karlova – Pedagogická fakulta.
- Katedra Pedagogiki Specjalnej, Przedszkolnej i Wczesnoszkolnej* (2018). W: *Mądrość i wsparcie. 10 lat Wydziału Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie*. Kulawska E., Niewęglowski J., Starnawski W. (red.). Warszawa: Warszawskie Wydawnictwo Socjologiczne.
- Życie osób z niepełnosprawnością wzroku w zmieniającej się Polsce* (2017). W: *Tyflopädagogika wobec różnorodności współczesnych wyzwań edukacyjno-rehabilitacyjnych*. Czerwińska K., Miler-Zdanowska K. (red.). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Możliwości zawodowe osób niewidomych i słabowidzących – pozytywne przykłady* (2016). W: *Wokół pracy zawodowej osób niepełnosprawnych*. Jurkiewicz P., Wiśniewska J. (red.). Warszawa: Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej.
- Teaching foreign languages to blind and partially sighted people – concepts versus reality* (2008). Czerwińska K. (współautor). W: *Special pedagogy within theoretical and practical dimension*. Żółkowska T., Wlazło M. (red.). Szczecin: Uniwersytet Szczeciński.
- Rozwój tyflopädagogiki* (2008). Czerwińska K. (współautor). W: *Historyczne dyskursy nad pedagogiką specjalną – w ujęciu pedagogicznym*. Bleszyński J., Baczała D., Binnebesel J. (red.). Łódź: Wyższa Szkoła Edukacji Zdrowotnej.
- Education and rehabilitation system for visually impaired people aged 6 to 24* (2007). W: *Good practices in rehabilitation of persons with disabilities. Italy–Poland–Greece*. Kuczyńska-Kwapisz J., Apostolos D., Czerwińska K. (red.). Warszawa: Academy of Special Education Press.
- Das Zeugnis der Spiritualität von Mutter Elisabeth Róza Czacka und ihres Werkes* (2007). W: *Theologie Der Spiritualität – Spiritualität Der Theologie (N): Eine Facherübergreifende Grundlagenstudie*. Möde E. (red.). Regensburg: Eichstätter Studien, Verlag Friedrich Pustet.
- Nauczanie pisma Braille’a w Polsce i za granicą* (Paplińska M., współautor). (2006). W: *Dyskursy Pedagogiki Specjalnej 5. Pomiędzy teorią a praktyką*. Kosakowski C.,

Krause A., Przybyliński S. (red.). Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Model przygotowania nauczycieli języków obcych do pracy z osobami niewidomymi i słabo widzącymi w projekcie Per linguas mundi ad laborem. (Czerwińska K., współautor). (2006). W: *Pedagog specjalny w procesie edukacji i rehabilitacji – teraźniejszość i przyszłość.* Palak Z. (red.). Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Projekty badawcze

W ramach projektów badawczych sfinansowanych ze środków budżetowych na naukę kierowała zadaniami:

- „System punktowy Louisa Braille’a w edukacji niewidomych dzieci” (grant promotorski M. Paplińskiej, 1 Ho1F 004 28).
- „Wpływ wybranych czynników na osiągnięcia umiejętności szkolnych przez słabo widzące dzieci uczące się w pierwszej klasie w szkołach masowych i integracyjnych” (grant promotorski J. Witczak-Nowotnej, 2 Ho1F 045 23).
- „Media w edukacji niewidomych” (grant promotorski D. Gorajewskiej, 5 Ho1F 049 20).
- „Per linguas mundi ad laborem” („Przez języki świata do pracy”), współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL, realizowany w latach 2005–2008 – opiekun naukowy.

Aktywność na rzecz organizacji międzynarodowych i czynny udział w konferencjach, seminariach, sympozjach i szkoleniach

Pani Profesor Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz aktywnie uczestniczyła w krajowych i międzynarodowych konferencjach, seminariach, sympozjach oraz szkoleniach. W 2019 roku w dniach 21–23 października współorganizowała w UKSW wraz ze środowiskiem osób niewidomych – Fundacją Szansa dla Niewidomych, międzynarodową konferencję „Edukacja i okulistyka przywracające nadzieję”, w której uczestniczyło ok. 1000 osób niewidomych z kraju i zagranicy (12 krajów, m.in.: USA, Izrael, Gruzja, Arabia Saudyjska, Ukraina, Holandia, Niemcy, Słowacja i in.). Prowadziła część konferencji i wygłosiła referat pt. *Poglądy Matki Elżbiety – Róży Czackiej na rehabilitację, kształcenie i wychowanie osób z niepełnosprawnością narządu wzroku w kontekście współczesnych oczekiwań.* Zasiadała w Komitecie naukowym i organizacyjnym. Była przewodniczącą i członkinią komitetów naukowych wielu konferencji z obszaru pedagogiki specjalnej.

W okresie wcześniejszym na szczególne uznanie i uwagę zasługuje udział prof. J. Kuczyńskiej-Kwapisz w następujących aktywnościach akademickich i społecznych: współtworzenie w latach 2008–2014 Międzynarodowej Szkoły Matek (Charków–Moskwa–Warszawa), opracowanie programu, szkolenie tyflopedagogów z Rosji, Ukrainy, Kazachstanu i Białorusi, prowadzenie badań dotyczących wspomaganie rodziców małych dzieci z niepełnosprawnością wzrokową uczestniczących

w projekcie; udział w 2009 roku w Międzynarodowej Konferencji Pedagogicznej w Loppiano k. Florencji, zorganizowanej przez Ruch Focolari, i zaprezentowanie doświadczeń polskiej pedagogiki specjalnej; udział w 2009 roku w seminarium naukowym Akademii Nauk w Moskwie oraz wygłoszenie referatu pt. *Edukacja i rehabilitacja dzieci i młodzieży niewidomej*; uczestnictwo w 2006 roku w konferencji naukowej pt. „Theologie Der Spiritualitat – Spiritualitat Der Theologie” (N), Katholische Universität Eichstätt-Ingolstadt oraz przedstawienie tematu: *Das Zeugnis der Spiritualität von Mutter Elisabeth Róža Czacka und ihres Werkes*; udział w 2005 roku w konferencji ICEVI w Chemnitz z referatem pt. *Methods of teaching Braille to blind children in Poland* (Paplińska M., współautor).

Od 1979 roku prof. J. Kuczyńska-Kwapisz współpracowała w zakresie naukowo-dydaktycznym z międzynarodową organizacją zajmującą się rozwijaniem orientacji przestrzennej u osób z niepełnosprawnością wzroku (International Mobility Conference). Od 1995 roku współpracowała także z International Council for Education of People with Visual Impairment (ICEVI), uczestniczyła w cyklicznych konferencjach oraz współorganizowała konferencje ICEVI w Polsce.

Pani Profesor Jadwiga Kuczyńska Kwapisz w 2002 roku współorganizowała 3rd „European Workshop on Training Teachers of the Visually Impaired: Preparing Teachers of the Visually Impaired to Support Integration/Inclusion”, w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie we współpracy z International Council for Education of People with Visual Impairment (ICEVI)). W 2001 roku na Litwie prowadziła warsztaty dla tyflopedagogów i brała udział w opracowaniu merytorycznym programu Międzynarodowych Konferencji Pedagogicznych, dotyczących kształcenia integracyjnego w Wilnie i w Rydze w 2001 i w 2002 roku, zorganizowanych przez Stowarzyszenie Wspólnota Polska. W 2000 roku w Warwick podczas „International Mobility Conference” wygłosiła referat pt. *Mobility training in Poland the past, the present and the future*.

W 2000 roku zorganizowała i opracowała program Europejskiej Konferencji: „Visions and Strategies for the New Century” i wygłosiła referat w sesji plenarnej nt. *Education of blind and visually impaired children in Poland* (organizator: Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie i International Council for Education of People with Visual Impairment – ICEVI). W 1999 roku w Atlancie wystąpiła z referatem pt. *Sighted public reaction to blindfolded students*, podczas „International Mobility Conference”, w Bratysławie podczas konferencji ICEVI wygłosiła referat nt. *Handbooks for blind children findings of the survey*. W latach 1996–1997, przeprowadziła dwie edycje Podyplomowych Studiów Tyflogicznych z zakresu Orientacji Przestrzennej dla nauczycieli szkół dla niewidomych na Litwie. W 1996 roku w Trondheim zaprezentowała referat pt. *Effects of orientation and mobility training and its influence on social adjustment of blind and visually impaired adolescents*, podczas „International Mobility Conference”, zaś w 1995 roku w Budapeszcie wygłosiła referat pt. *Vocational training of blind and visually*

impaired youth in Poland, w trakcie „International Council for Education of People with Visual Impainnent European Conference” (ICEVI).

Działalność społeczna

Działalność społeczna profesor Jadwigi Kuczyńskiej-Kwapisz to praca na rzecz integracji społecznej osób z niepełnosprawnością. W latach 2016–2019 Pani Profesor pracowała w Parlamentarnym Zespole ds. Osób z Niepełnosprawnością Narządu Wzroku, który stanowił unikalną platformę dialogu polityków, naukowców i osób z niepełnosprawnościami. J. Kuczyńska-Kwapisz pracowała także w Zespole Pedagogów Specjalnych przy Komitecie Nauk Pedagogicznych PAN. Aktywnie współdziałała z wieloma organizacjami na rzecz osób niepełnosprawnych, m.in. z Ośrodkiem Rehabilitacyjnym w Sobieszewie, gdzie doskonaliła kadre i udzielała konsultacji. W ramach projektu „Zobaczyć świat”, kierowała cyklem szkoleń i warsztatów przygotowujących do wspierania, asystowania i pomocy osobom niepełnosprawnym ze względu na wzrok (przewodnicy i instruktorzy życia codziennego) oraz prowadziła zajęcia. Przez kilkadziesiąt lat współpracowała z Polskim Związkiem Niewidomych, zasiadała w jego Radzie Naukowej, brała udział jako ekspert w jego pracach. Była wskazywana przez PZN jako biegły sądowy w sprawach osób z dysfunkcją wzroku, czynnie uczestniczyła w seminariach i konferencjach organizowanych przez związek. Zasiadała w radzie patronackiej Fundacji „Szansa dla Niewidomych” i od 30 lat wspierała jej działalność. Współpracowała od ponad 40 lat z Towarzystwem Opieki nad Ociemniałymi, zasiadała w jego radzie naukowej. J. Kuczyńska-Kwapisz od 2007 do 2016 roku uczestniczyła w projekcie pt. „Międzynarodowa Szkoła Tyflopedagogiczna”. W programie brały udział matki z dziećmi niewidomymi z Ukrainy, Rosji, Białorusi, Kazachstanu. Współtworzyła program, przygotowała tyflopedagogów i wolontariuszy, a także prowadziła zajęcia z dziećmi niewidomymi i konsultacje dla ich rodziców. Ponadto, od kilkunastu lat, współpracowała z Siostrami Franciszkankami Służebnicami Krzyża zajmującymi się osobami niewidomymi w Indiach, Rwandzie i na Ukrainie. Przygotowywała profesjonalną kadre. Szczególnie zaangażowana była w działalność Ośrodka Wczesnego Wspomagania Rozwoju dla Dzieci Niewidomych w Starym Skalacie na Ukrainie. Pomagała przy projekcie, programie, przygotowaniu kadry, konsultowała jego funkcjonowanie i rozwój.

Profesor J. Kuczyńska-Kwapisz była współredaktorką i współtwórczynią serii wydawniczej: „Polska kultura religijna XX wieku” (Chachulski T., Kuczyńska-Kwapisz J., Prusak M. (2004). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego); członkiem rady naukowej serii: „Problemy edukacji, rehabilitacji i socjalizacji osób niepełnosprawnych” i członkiem rady programowej oraz współtwórcą serii „Educatio” (Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego oraz Wydawnictwa Salezjańskiego), a od 2002 roku członkiem rady naukowej i współtwórcą czasopisma naukowego „Forum

Pedagogiczne”. W latach 1999–2010 była redaktorem naczelnym czasopisma „Szkoła Specjalna” (w latach 1996–1999 zastępcą redaktora naczelnego). W latach 2009–2020 była ekspertem Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Przygotowywała również ekspertyzy dla Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Państwowego Funduszu Osób Niepełnosprawnych.

Działalność dydaktyczna (kształcenie młodej kadry naukowej, opracowanie i wdrażanie nowych programów studiów lub kierunków studiów)

Profesor Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz wypromowała 12 doktorów w dyscyplinie pedagogika. Należą do nich: Małgorzata Walkiewicz-Krutak (*Funkcjonalna ocena wzroku i proces wspomaganie rozwoju widzenia u dzieci słabo widzących z niepełnosprawnością złożoną* (1999). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Danuta Gorajewska (*Media w edukacji niewidomych* (2002). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Marzena Dycht (*Znaczenie działalności i osiągnięć naukowych Zofii Sękowski dla pedagogiki specjalnej ze szczególnym uwzględnieniem tyflopädagogiki* (2002). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Dariusz Rutkowski (*Aktywność ruchowa dzieci niewidomych i słabo widzących podczas zajęć prowadzonych metodą harcerską w warunkach integracji pozaszkolnej* (2003). Wrocław: Akademia Wychowania Fizycznego); Joanna Witczak-Nowotna (*Wpływ wybranych czynników na osiągnięcie umiejętności szkolnych przez słabo widzące dzieci uczące się w pierwszej klasie w szkołach ogólnodostępnych* (2003). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Małgorzata Paplińska (*System punktowy Louisa Braille’a w edukacji niewidomych dzieci* (2005). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Marlena Kilian (*Potrzeby rehabilitacji osób ociemniałych w starszym wieku w zakresie wykonywania codziennych czynności* (2006). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Magdalena Wałachowska (*Edukacja i rehabilitacja osób niewidomych i słabo widzących w działalności organizacji pozarządowych i wybranych instytucji rządowych III RP* (2010). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Kornelia Czerwińska (*Strategie adaptacji pomocy dydaktycznych do nauki języków obcych uczniów z niepełnosprawnością wzrokową* (2011). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej); Kinga Krawiecka (*Realizm intelektualny a realizm wizualny w działalności plastycznej osób z niepełnosprawnością intelektualną* (2013). Warszawa: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie); Emilia Śmiechowska-Petrovskij (*Forma i treść książek literackich dla niewidomych dzieci w młodszym wieku szkolnym* (2014). Warszawa: Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie); Kamila Miler-Zdanowska (*Przestrzeń w działaniu i wypowiedziach dzieci niewidomych w wieku wczesnoszkolnym* (2016). Warszawa: Akademia Pedagogiki Specjalnej).

Prof. Jadwiga Kuczyńska-Kwapisz wypromowała ok. 500 magistrów. Uczestniczyła jako recenzent w 16 przewodach doktorskich, jednym przewodzie habilitacyjnym i w dwóch postępowaniach o nadanie tytułu profesora. Prowadziła

rozmaite zajęcia dydaktyczne: seminarium doktorskie, magisterskie, licencjackie, wykłady monograficzne, wykłady z pedagogiki specjalnej, tyflopedagogiki, orientacji przestrzennej. Brała udział w tworzeniu w Polsce kierunku studiów pedagogika specjalna, pracowała w Zespole ds. Reformy Systemu Kształcenia Uczniów ze Specjalnymi Potrzebami Edukacyjnymi powołanym przez MEN (1997). Opracowała program specjalności tyflopedagogika, a w jej obrębie utworzyła nowe specjalizacje: orientacja przestrzenna i samodzielne poruszanie się osób niewidomych oraz rehabilitacja wzroku (Akademia Pedagogiki Specjalnej). Brała udział w opracowaniu dokumentacji i wprowadzeniu na UKSW studiów na kierunku „pedagogika” pierwszego i drugiego stopnia i kierunku „pedagogika specjalna” – pierwszego stopnia oraz studiów pięcioletnich magisterskich (stacjonarnych, niestacjonarnych). Opracowała i wdrożyła program Podyplomowych Studiów Tyflopedagogicznych oraz program kursu dla nauczycieli orientacji przestrzennej pracujących w placówkach misyjnych prowadzonych przez SFSK. Zorganizowała pierwsze studia podyplomowe z zakresu tyflopedagogiki z orientacją przestrzenną w Polsce i na Litwie.

Dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny i społeczny Profesor Jadwigi Kuczyńskiej-Kwapisz ukazuje jej znaczącą rolę w działalności na rzecz rozwoju polskiej i międzynarodowej pedagogiki specjalnej, a zwłaszcza tyflopedagogiki. Wniosła ona szczególne zasługi w podnoszenie jakości życia i w realizację w praktyce strategii normalizacji osób z niepełnosprawnością, w tym osób niewidomych i słabowidzących. Dowodem uznania dla jej działalności są liczne odznaczenia: Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty Krzyż Zasługi oraz wiele wyróżnień przyznanych przez polskie i międzynarodowe środowiska osób niewidomych.

Marzena Dycht*

Warszawa, Polska

ORCID ID: 0000-0002-8283-6770

Emilia Śmiechowska-Petrovskij**

Warszawa, Polska

ORCID ID: 0000-0002-6522-3817

* Dr hab. Marzena Dycht, prof. ucz., Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; e-mail: m.dycht@uksw.edu.pl.

** Dr Emilia Śmiechowska-Petrovskij, Wydział Nauk Pedagogicznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; e-mail: e.smiechowska@uksw.edu.pl.